

26 Αυγούστου 1922 - “Η Σμύρνη ανυπεράσπιστα”

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Στις 25 Αυγούστου αρχίζει ο ρόγχος της ετοιμοθάνατης Σμύρνης. Αργά τη νύχτα κουρασμένοι οι Έλληνες αποσύρονται από την προκυμαία στα σπίτια τους απελπισμένοι. Τα επίτακτα πλοία δεν δέχονται να τους παραλάβουν.

Είχε δώσει αυστηρές εντολές ο Στεργιάδης να μην παραλαμβάνουν πολίτες. Κι όμως χιλιάδες θα μπορούσαν να σωθούν γιατί πολλά ήσαν τα επίτακτα πλοία που μπορούσαν σε λίγες ώρες να τους μεταφέρουν στη Χίο και τη Μυτιλήνη.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας, τρία από τα επίτακτα πλοία που είχαν παραλάβει στρατιώτες απέπλεαν από την πόλη.

Είχαν φτάσει στο Ξώκαστρο και οι μαύρες τολύπες καπνού, που τις απομάκρυνε πίσω ο μπάτης, έμοιαζαν με τρία στίγματα, τρεις κουκίδες, τρία αποσιωπητικά της μεγάλης τραγωδίας.

Η 26η Αυγούστου είναι η μέρα της αγωνίας, η μέρα της απόγνωσης και του τρόμου

του ελληνικού πληθυσμού της Σμύρνης. Η εφιαλτική μέρα της προσμονής. Από τις τουρκικές συνοικίες ακούγονται πυροβολισμοί, που εντείνουν την απόγνωση. Οι τελευταίοι δημόσιοι υπάλληλοι και οι στρατιωτικοί έχουν αναχωρήσει. Η πόλη ανυπεράσπιστα! Έξαλλα τα πλήθη ζητούν καταφύγιο σε σπίτια Ευρωπαίων και στις εκκλησίες.

Πλημμυρίζει ο αυλόγυρος της εκκλησίας της Αγίας Φωτεινής από Σμυρνιούς και πρόσφυγες του εσωτερικού. Ο Χρυσόστομος προσπαθεί να τονώσει το ηθικό τους.

«Η ελληνική διοίκηση», γράφει ο Δ. Σβολόπουλος, «έπαψε να υπάρχει. Οι ανώτεροι υπάλληλοι και η χωροφυλακή έφυγαν. Όλοι έφυγαν εκτός από τον μητροπολίτη Χρυσόστομο που προσπαθούσε να καθησυχάσει τον τρομαγμένο κόσμο που είχε συγκεντρωθεί στον αυλόγυρο του ναού της Αγίας Φωτεινής, συντετριμμένος από την ξαφνική συμφορά... Η ελληνική κατοχή της Σμύρνης είχε παύσει από τη νύκτα της 25ης Αυγούστου. Η ωραία πρωτεύουσα της Ιωνίας, χτυπημένη από τη σκληρή μοίρα της, είχε αφεθεί στην τύχη της. Συντελείται έξοδος των κατοίκων της. Πού πήγαιναν, δεν ήξεραν. Να φύγουν ήθελαν από την πόλη που θα έπεφτε εντός ολίγου στα χέρια των ορδών του Κεμάλ και τους σφαγείς του Νουρεντίν».

Απελπιστικό το τελευταίο ανακοινωθέν της Στρατιάς της Μικράς Ασίας: «Ο εχθρός στην προέλασή του έφτασε χτες το απόγευμα με τα προκεχωρημένα τμήματα πεζικού και ιππικού επί της γενικής γραμμής Οργακλί - Μπελέν Νταγ. Τμήμα εχθρικού ιππικού με 400 ιππείς κατέλαβε το Τουρμπαλί (17 χιλιόμετρα από τη Σμύρνη). Η Στρατιά θα εκκενώσει τη Μικρά Ασία το ταχύτερο μεταφερόμενη ακτοπλοϊκώς. Η επιβίβαση μέχρι σήμερα τα μεσάνυχτα από τη Σμύρνη (αποβάθρα Πούντας) είναι επιτυχής και θα διακοπεί για να συνεχισθεί από τη χερσόνησο της Ερυθραίας (κατασκευασμένη αποβάθρα στον Τσεσμέ), απ' όπου θα καταφύγουν οι υπόλοιπες δυνάμεις της στρατιάς».

Το δειλινό της 26ης Αυγούστου διατάσσεται ο απόπλους των πολεμικών μας από τη Σμύρνη. Προηγείται η «Λήμνος», ακολουθεί η «Έλλη» και έπονται τα αντιτορπιλικά. Τελευταία αποπλέει και η εξοπλισμένη «Νάξος».

Η ύστατη στιγμή της ελληνικής παρουσίας στη Σμύρνη. Η στερνή ελπίδα χιλιάδων Ελλήνων που κατακλύζουν την προκυμαία χάνεται. Δακρυσμένα μάτια παρακολουθούν τη θλιβερή πομπή. Από μακριά φτάνουν οι στροφές του εθνικού μας ύμνου. Είναι οι ορχήστρες του ιταλικού θωρηκτού «Ντουίλιο» και των γαλλικών πολεμικών «Βαλδέμ Ρουσσώ» και «Ερνέστ Ρενάν» που παιανίζουν καθώς τα πολεμικά μας περνούν δίπλα τους. Είναι ο τελευταίος χαιρετιστήριο ύμνος προς στην Ελληνική σημαία...

Στις 7:30 το βράδυ της ίδιας μέρας ο Στεργιάδης φρουρούμενος από σωματοφύλακές του κατεβαίνει τη σκάλα της Αρμοστείας για να φύγει. Μόλις τον αντιλαμβάνεται ο συγκεντρωμένος εκεί κόσμος, ξεσπά σε γιουχαίσματα. Πολλοί προσπαθούν να του επιτεθούν. Ο διευθυντής της Αστυνομίας Νικηφοράκης και χωροφύλακες τους απωθούν και απειλούν ότι θα τους πυροβολήσουν.

Ο Στεργιάδης έντρομος επιστρέφει στο μέγαρο της Αρμοστείας. Η αγανάκτηση του κόσμου που τόσο τυραννήθηκε και προδόθηκε από τον μοιραίο Αρμοστή φτάνει στο κατακόρυφο. Φωνές και κατάρες ακούγονται. Στην κρίσιμη αυτή στιγμή ο Στεργιάδης ειδοποιεί την αγγλική ναυαρχίδα πως κινδυνεύει η ζωή του και σε λίγο καταφθάνει αγγλική ατμάκατος με ένοπλους πεζοναύτες. Όταν εμφανίζεται και πάλι ο Στεργιάδης, κάτωχρος και τρομοκρατημένος, έτοιμος για να φύγει, γιουχαίσματα και κατάρες του πλήθους τον υποδέχονται. Άγγλοι πεζοναύτες σχηματίζουν ζώνη με παρατεταμένες τις ξιφολόγχες για να αποκρούσουν επίθεση του λαού κατά του Αρμοστή, κι ο Στεργιάδης τρικλίζοντας από φόβο κατορθώνει να επιβιβαστεί στην αγγλική ατμάκατο, όπου σωριάζεται σχεδόν αναίσθητος.

Όταν η ατμάκατος άρχισε να απομακρύνεται ο προδομένος σμυρναϊκός κόσμος άρχισε να κραυγάζει: Κατάρα, κατάρα! Ανάθεμα στον προδότη!

Ο Στεργιάδης φυγαδεύτηκε με το αγγλικό πολεμικό ως την Κωνσταντινούπολη κι από εκεί στη Ρουμανία, στις δε 29 Αυγούστου με ρουμανικό πλοίο κατέφυγε στη Νίκαια της Γαλλίας. Κατά τη διέλευση του από την Κωνσταντινούπολη, πρόσφυγες από την Προύσα και τα Μουδανιά, που κατευθύνονταν μέσω της Πόλης στη Θράκη, όταν πληροφορήθηκαν πως στο πλοίο βρισκόταν ο μοιραίος Αρμοστής, περικύκλωσαν το ρουμανικό πλοίο με βάρκες, με σκοπό να ανέβουν επάνω και να τον κακοποιήσουν. Μόλις έμαθε αυτό ο τότε λιμενάρχης στην Πόλη Δ. Παπαμιχαλόπουλος, ειδοποίησε τον Άγγλο πλοίαρχο του πολεμικού πλοίου στην Πόλη κι εκείνος έστειλε δύο ατμάκατους με οπλισμένους Άγγλους πεζοναύτες κι απομάκρυναν τους -τόσο δίκαια- εξαγριωμένους πρόσφυγες.

Χρήστου Σ. Σολομωνίδη, Σμυρναϊκά σημειώματα